

Reel Kesim Güven Endeksi (MBRKGE)'ne İlişkin Yöntemsel Açıklama

Reel Kesimdeki Firmalara Yönelik Eğilim Anketlerinin Amacı Nedir?

Birçok ülkede farklı yöntemler kullanılarak uygulanan reel kesime yönelik eğilim anketlerinin ana amacı, konjonktürel gelişmelerdeki genel eğilimi ortaya çıkarmak ve ekonomik karar birimlerine gerekli olan gelecek beklentilerine ilişkin bilgi sunmaktır. Yönelim anketlerinin içeriğindeki soruların cevapları için genelde sıralı ölçek kullanılmaktadır (Örneğin: “daha iyimser, aynı, daha kötümser” veya “yukarı, aynı, aşağı”). Bu da anket sonuçlarını ekonomik faaliyetlerdeki devresel gelişmelere karşı oldukça duyarlı yapmaktadır. Başka bir deyişle, yönelim anketleri ekonomik faaliyetteki büyüme ve daralma dönemleri hakkında önceden bilgi vermekte, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumu tanımlamada ve ekonomik faaliyetteki değişimleri tahmin etmekte kullanılmaktadır.

T.C. Merkez Bankası İktisadi Yönelim Anketi (İYA) de, ekonomide ağırlığı olan özel sektör kuruluşlarının üst düzey yöneticilerinin yakın geçmiş ve geleceğe yönelik düşüncelerini öğrenmek amacıyla hazırlanmış olup, üretim, talep, yatırım, satış, istihdam, kapasite kullanımı ve enflasyon beklentilerine ilişkin sorular içermektedir. İYA'nın genel çerçeve olarak cevap seçenekleri “daha iyimser, aynı, daha kötümser” veya “yukarı, aynı, aşağı” şeklindedir.

Neden Güven Endeksi?

İktisadi Yönelim Anketi'ne verilen cevaplardan “iyimser-kötümser” veya “yukarı-aşağı” şeklinde fark alınarak her soru için yayılma (difüzyon) endeksi bulunmaktadır. Ancak, anketin farklı sorularına verilen yanıtların birlikte değerlendirilip özetlendiği tek bir göstergeye de ulaşmak mümkündür. Üst düzey yöneticilerin bugünkü iş durumlarını nasıl değerlendirdiklerinin ve geleceğe ilişkin beklentilerinin bir fonksiyonu olan toplulaştırılmış gösterge, güven endeksi olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımla hazırlanan Reel Kesim Güven Endeksi (MBRKGE), İYA'nın seçilmiş bazı sorularına verilen yanıtlardan hesaplanmıştır.

Güven Endeksi Nasıl Hesaplanır?

Amaç, anket verilerinden ekonomik faaliyetin büyüme ve daralma dönemleri hakkında önceden bilgi edinmek olduğu için, karşılaştırma yapılacak referans seri olarak ekonomik faaliyete ilişkin bir gösterge olan sanayi üretim endeksi seçilmiştir. Sanayi üretim endeksinin devreleri, T.C. Merkez Bankası ile OECD'nin ortak çalışmasından elde edilmiştir (bakınız www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/yayin/oncu_gos/oncu_tur.html)

Anketten elde edilen “daha iyimser, aynı, daha kötümser” veya “yukarı, aynı, aşağı” şeklinde olan cevaplar kodlanmıştır. Kodlama işlemi, 1=Yukarı (iyimser), 0=Aynı, -1=Aşağı (kötümser) şeklindedir. Sanayi üretimini olumlu yönde etkileyen sorular için aynı yönde, olumsuzlar için ters yönde kodlama yapılmıştır. Her bir firma için bu şekilde kodlanmış yanıtların bütün firma toplamları alındığında ilgili soru için yayılma endeksine ulaşılmıştır. Anket verilerinden hesaplanan yayılma endeksleri devresel yapı gösterdiği için, trend bileşeninden arındırmaya gerek yoktur. Soruların dayandığı yayılma endekslerinde mevsimsellik TRAMO/SEATS (Gomez ve Maravall, 1998) yöntemiyle araştırılmıştır. Endekse katılacak soruların seçiminde sanayi üretim endeksi devrelerini öncüleme performansı, düşük oynaklık, çapraz korelasyon gibi istatistiksel yöntemlerin yanısıra ekonomik anlamlılık da dikkate alınmıştır. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin de uyguladığı gibi, seçilen soruların yayılma endekslerine eşit ağırlık verilerek tek endeks haline getirilmiştir. Endeks hesaplanırken baz yılı alınmamıştır.

MBRKGE Nasıl Yorumlanır?

Yayılma endeksleri devrelerin büyüklükleri hakkında bilgi vermemektedir. Eğer endeksteki artış veya azalma süreklilik göstermiyorsa bu hareket ekonomik genişleme veya daralma olarak yorumlanmamalıdır. Endeks büyüklüğünün yorumu:

MBRKGE= 100 : Anketin kapsadığı reel kesim temsilcileri tarafından yapılan değerlendirmelere göre ekonomik faaliyetlere ilişkin istikrarlı görünüm.

MBRKGE > 100 : Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güveninin arttığı (iyimser) görünüm.

MBRKGE < 100 : Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güveninin azaldığı (kötümser) görünüm.

Kaynaklar:

Dengiz B. ve Özcan C. (1991) “İktisadi Yönelim Anketi’nin Geçerliliğinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma”, TCMB Üç Aylık Bülteni, 1991/II., s.183-191.

European Commission (2002) “*The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys, User Guide 2002*”, Brussels.

Gomez V. ve Maravall A. (1998) “*Seasonal Adjustment and Signal Extraction in Economic Time Series*”, Banco de España – Servicio de Estudios Documento de Trabajo n.º 0002.

Kershoff G. (2000) “*Measuring Business and Consumer Confidence in South Africa*” Bureau for Economic Research, Stellenbosch, December.

Nilsson R. (1999) “*Business Tendency Surveys and Cyclical Analysis*”, Business Tendency Surveys, Proceedings of the First Joint OECD-ADB Workshop, Manila, November.

Oral E. (2002) “*Inflation Expectations on the Basis of Qualitative Surveys*”, 26. CIRET Konferansı’nda Sunulan Bildiri, Taipei, Ekim.

Siksamat S. (1999) “*Conduction of Business Sentiment Survey by the Bank of Thailand*”, Business Tendency Surveys, Proceedings of the First Joint OECD-ADB Workshop, Manila, November.

Smit B.W. ve Pellissier G. M. (2002) “*The Development of a Purchasing Managers Index (PMI) for South Africa*”, 26. CIRET Konferansı’nda Sunulan Bildiri, Taipei, Ekim.

Sutanto A. (1999) “*Business Confidence Index, Consumer Confidence Index and Index of Leading Indicators: An Experiment for Indonesia*”, Business Tendency Surveys, Proceedings of the First Joint OECD-ADB Workshop, Manila, November.